

UDK 811.163.42'364'366'367

Izvorni znanstveni članak

Rukopis primljen 24. IX. 2004.

Prihvaćen za tisak 1. X. 2004.

Matea Birtić

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Strossmayerov trg 2, HR-10000 Zagreb
mbirtic@ihj.hr

NEAKUZATIVNOST, VIDSKE OZNAKE I STRUKTURA IMENICA NA -AČ¹

U ovom se radu bilježe tri karakteristična svojstva odglagolskih izvedenica na -ač (nemogućnost tvorbe imenica od neakuzativnih glagola, prisutnost morfoloških oznaka vida i dvostruka interpretacija imenica). Prvo se svojstvo opisuje najdetaljnije, dok se pitanja vidskih oznaka i dvostruke interpretacije ne obrađuju tako iscrpno jer bi ti problemi mogli biti predmet samostalnih rasprava. Na kraju se razmatra utjecaj tih svojstava na unutarnju strukturu imenica na -ač te se predlaže odgovarajući strukturni opis u teorijskom okviru distributivne morfologije.

U hrvatskoj je tvorbenoj literaturi zabilježeno da se sufiksom -ač tvore u većoj mjeri imenice od nesvršenih nego od svršenih glagola te da se izvedenice od svršenih glagola uglavnom ne tvore od neprijelaznih osnova (Babić 1991:85).

Iako se izvedenice od nesvršenih glagola tvore i od prijelaznih i od neprijelaznih osnova, detaljnijim je istraživanjem uočeno da se imenice ne izvedu od svih, već samo od nekih neprijelaznih osnova.

Pod (1) navedene su izvedenice od nesvršenih prijelaznih (a.) i nesvršenih neprijelaznih osnova (b.):

- (1) a. bacač, kopač, osvajač, razbijač, orač, osnivač, predavač, prodavač
- b. trkač, plivač, spavač, sanjač, klizač, veslač, šetač

¹ O istoj temi (struktura imenica na -ač), ali s naglaskom na drugoj problematici vezanoj uz imenice govorila sam na 3. hrvatskom slavističkom kongresu u Zadru, 2002. godine. Zato se samo manji dijelovi ovoga rada preklapaju s mojim izlaganjem *Instrument ili agent* koje nije tiskano.

Pod (1c.) navedene su izvedenice od neprijelaznih glagola koje nisu prihvatljive u hrvatskom jeziku:

c. *nestajač, *tonač, *rastač, *postač, *umirač, *vrijač, *zrijač

Primjeri pod (c.) tvoreni su od nesvršenih neprijelaznih glagola *nestajati*, *tonuti*, *rasti*, *postati*, *umirati*, *vreti*, *zreti*. Ako bolje promotrimo te glagole, uočiti ćemo da ih po sadržajnoj srodnosti možemo poistovjetiti s onom grupom neprijelaznih glagola koji se u lingvističkoj literaturi (Levin&Rappaport Hovav 1995; Burzio 1986) nazivaju neakuzativnim glagolima. Levin&Rappaport Hovav (1995:2, 3) tvrde da se neprijelazni (intranzitivni) glagoli dijele u dvije skupine: neakuzativne i neergativne glagole. Neergativni, kao i neakuzativni glagoli imaju samo jedan argument koji je na površinskoj strukturi subjekt tim glagolima. Razlika među tim vrstama (tipovima) glagola sastoji se u početnom mjestu njihovih argumenata. Argument neergativnog glagola generiran je ili je spojen u subjektnom položaju (gdje i subjekt tranzitivnog glagola), dok je argument neakuzativnog glagola generiran u objektnom položaju, gdje i objekt prijelaznog glagola. Stoga bi neergativni (2a.) i neakuzativni glagoli (2b.) imali ove početne sintaktičke konfiguracije:

(2) a. Neergativni glagoli: NP [_{VP} V]

b. Neakuzativni glagoli : [_{VP} V NP]

Neakuzativni se glagoli često uspoređuju s pasivnim glagolima koji također nemaju vanjski argument² već samo unutarnji argument. Kao i neakuzativni i pasivni glagoli ne mogu imati objekt u akuzativu već je unutarnji argument tih glagola u površinskoj strukturi subjekt. To svojstvo definirano je tzv. Burzije-
vom generalizacijom (Burzio 1986).³

Ako gore navedeni glagoli (*nestajati*, *tonuti*, *rasti*, *postati*, *umirati*, *vreti*, *zreti*) pripadaju skupini neakuzativnih glagola, onda izgleda da se izvedenice na -ač ne tvore od nesvršenih, neprijelaznih neakuzativnih glagola.⁴ Izvedeni-

² Razlikovanje vanjskih i unutarnjih argumenata potječe od Williams (1980). Argument je vanjski ili unutarnji s obzirom na svoj položaj prema glagolskoj skupini, tj. prema VP. Argument generiran izvan VP vanjski je argument (obično se odnosi na subjekt), a onaj generiran unutar VP naziva se unutarnjim argumentom (obično odgovara objektu). Razlikovanje potječe prije nastanka tzv. unutarnje VP-pretpostavke, prema kojoj se svi argumenti glagola na svojem početnom položaju nalaze unutar glagolske skupine.

³ i. Glagol koji nema vanjski argument ne može dodijeliti akuzativ.

ii. Glagol koji ne dodjeljuje akuzativ ne može tematski obilježiti vanjski argument (Burzio 1986)

⁴ Navedena pojava ima i neke iznimke. Npr. od glagola *padati* može se tvoriti imenica na -ač premda se taj glagol smatra jednim od tipičnih primjera skupine neakuzativnih glagola *pa-dati* > *padač*.

ce na -ač mogu se, nasuprot tomu, bez ograničenja tvoriti od neergativnih glagola: trčati > *trkač*, spavati > *spavač*, plivati > *plivač*.

Pregled izvedenica od svršenih glagola otkriva da su gotovo sve svršene osnove od kojih se tvore izvedenice na -ač osnove prijelaznih glagola:

(3) osigurač, naslonjač, potrošač, upaljač, opasač, ponuđač, omotač⁵.

Izvedenica sufiksom -ač od svršenih neprijelaznih osnova gotovo da i nema. Kao i kod nesvršenih osnova imenice se ne izvode od neakuzativnih osnova:

(4) umrijeti > *umrijač
narasti > *narastač

Od neergativnih se svršenih glagola također nije našla niti jedna izvedenica sufiksom -ač (npr. *dotrčati* > **dotrkač*).⁶

Budući da ne postoji detaljno istraživanje ili popis neakuzativnih glagola u hrvatskom jeziku, neakuzativnost gore navedenih hrvatskih glagola potrebno je dodatno provjeriti. Ipak, tu je potrebno naglasiti da glagoli s istim značenjem u različitim jezicima mogu katkada biti drugačije raspodijeljeni s obzirom na svojstvo neakuzativnosti, odnosno neergativnosti.⁷

Za ispitivanje neakuzativnosti glagola autori⁸ navode mnoge testove (rezultativne konstrukcije, izbor pomoćnog glagola u perfektu), od kojih većina nije primjenjiva na hrvatski jezik. Jedan od testova neakuzativnosti primjenjivih na hrvatski jest modifikacija imenica participom perfekta ili participom pasiva. Kao što navode Levin&Rappaport Hovav (1995), prednominalni particip perfekta ili particip pasiva može modificirati površinski subjekt pasivnih ili neakuzativnih glagola, ali ne može modificirati subjekt neergativnih i prijelaznih glagola⁹. Drugim riječima participi će se u pridjevnoj funkciji uvijek nalaziti uz

Imenica na -ač moguća je i od glagola *skakati*, koji se smatra neakuzativnim glagolom u nekim jezicima *skakati* > *skakač*.

⁵ Za imenice kao što su *omotač* (i *istovarač*, *izrezač*, *potpasač*, *zadržać*) Babić (1991:86) smatra da su tvorene od nesvršenih glagola *omotavati*, *potpasavati* itd., nakon što su ti glagoli odbacili infikse -*aval*-*iva*.

⁶ Babić (1991:87) spominje imenicu *naletač*, za koju kaže da *postoji samo jedna ekavska potvrda* i da je tvorena od glagola *nalijetati*. Tu je imenicu možda moguće tumačiti kao izvedenicu od svršenog glagola *naletjeti*, pa bi ona tada mogla biti primjer tvorbe od neergativnih svršenih glagola. Dva su problema s tom izvedenicom: prvo, njezina je potvrđenost upitna, a drugo, nije potpuno jasno je li *naletjeti* neergativan ili neakuzativan glagol.

⁷ Upravo se autori po toj pretpostavci dijele u dvije suprotstavljene skupine: one koji smatraju da se predikati s istim značenjem moraju ponašati jednako s obzirom na svojstvo neakuzativnosti u različitim jezicima i one koji misle suprotno. (Levin&Rappaport Hovav 1995).

⁸ Opsežan pregled takvih testova nalazi se u Levin&Rappaport Hovav (1995).

⁹ *Prenominal perfect/passive participles may modify the S-structure subjects of passives*

prave, dubinske objekte glagola. Stoga bi i aktivni (radni) i pasivni (trpni) glagolski pridjevi, koji postoje u hrvatskome, trebali modificirati dubinske objekte.¹⁰ Kao što je vidljivo iz primjera pod brojem (5) i (6) ni glagolski pridjevi radni niti glagolski pridjev trpni ne mogu stajati uz prave subjekte, npr. subjekte prijelaznih (5) ili neergativnih glagola (6):

(5) a. Gosti su pojeli jabuku.

b. pojedena jabuka

c. *pojeli/ * pojedeni gosti

(6) a. Dječaci trče.

b. *trčali dječaci/ * trčani dječaci.

Međutim, glagolski pridjevi radni koji odgovaraju dijelu glagola mogu biti upotrijebljeni kao modifikatori imenica, i to u prvom redu glagolski pridjevi radni od gore navedenih (*pasti, nestajati, rasti, tonuti, vreti, zreti*) glagola (7):

(7) a. Anđeo je pao.

pali anđeli/ *padani anđeli

b. potonuli brodovi/ ?potonuti brodovi/ *tonuli brodovi

c. izrasli plodovi /?izrasteni plodovi/ *rasli plodovi

d. naglo postali starci

e. odrasla djeca

f. umrla rodbina/ *umrena rodbina

g. uzavrela juha/ *uzavrena juha

h. zrele kruške/ *zrene kruške

i. pridošli gosti

Primjer pod brojem (5b.) pokazuje da se particip tvoren od prijelaznog (tranzitivnog) glagola u pridjevnoj funkciji može odnositi samo na objekt istog glagola. Subjekte prijelaznih i neergativnih rečenica nije moguće modificirati niti jednim od dvaju participa. U primjerima pod brojem (7) vidi se da je subjekte dijela neprijelaznih glagola moguće modificirati glagolskim pridjevom radnim, tj. participom perfekta što dokazuje da su ti subjekti zapravo dubinski objekti. Test otkriva da i u hrvatskom jeziku dio jednoargumentnih glagola pri-

(a badly written letter) and unaccusatives (a recently appeared book) but not those of unergatives (*a hard-worked lawyer) and transitives (*a much-painted artist). (Levin & Rappaport Hovav 1995: 11).

¹⁰ Što se tvrdi i u Aljović (1999) za hrvatskosrpskobosanski jezik.

pada neakuzativnim glagolima. Zato ćemo glagole *pasti*, *tonuti*, *umrijeti*, *zreti*, *vreti*, *doći* smatrati neakuzativnima. Treba primijetiti da dio pridjeva radnih od neakuzativnih glagola ne može stajati uz imenice ako glagol nije prefiksalan:

- (8) a. *došli gosti /pridošli gosti/ nadošli ljudi
b. *rasli plodovi/ narasla djeca/ izrasli plodovi

U gornjem su primjeru prefiksalni glagoli svršeni, dok su neprefiksalni nesvršeni. Za tu pojavu ne vidim u ovom trenutku objašnjenje.

Kod izvedenica na -ač prisutne su morfološke oznake vida. Primjeri izvedenica pod brojem (9 a., b., i c.) nose očite oznake nesvršenog vida, dok se kod primjera (d.) usporedbom može utvrditi da je imenica izvedena od svršenog glagola.

- (9) a. **plivač** > plivati (nesvr.)¹¹: doplivati, uplivati (svrš.) <***doplivač**
b. **osvajač** > osvajati (nesvr.): osvojiti (svrš.) <***osvojač**
c. **polagač** > polagati (nesvr.): polegnuti/ poleći (svrš.)
d. **omotač** > omotati (svrš.): omotavati/ omatati < (?)**omotavač**/omatač

Kod nekih izvedenica vidska razlika nije morfološki tako jasno vidljiva:

- (10) **bacač** > bac-ati (nesvrš.): bac-iti (svrš.)

Kod takvih imenica, izvedenih od nesvršenih glagola koji su nastali imperfektivizacijom pomoću -a od svršenih glagola sa sufiksom -i, iz tvorbene se osnove ne može očitati vid glagola.

Poznato je da se izvedenice na -ač mogu tumačiti kao agenti (vršitelji) ili instrumenti (oruđa) radnje:

- (11) a. **bacač** koplja (čovjek)
b. **bacač** mina (stroj) (Babić 1991).

Među imenicama sa sufiksom -ač s nesvršenim glagolskim osnovama možemo izdvojiti tri skupine s obzirom na njihovu interpretaciju: imenice sa samo agentnom interpretacijom (*šetač*, *pjevač*, *glasač*, *osvajač*, *orač*), imenice sa samo instrumentnom interpretacijom (*upravljač*, *prođuživač*, *usisavač*, *odvi-jač*, *odašiljač*) i imenice s dvostrukom interpretacijom (*bacač*, *nosač*, *pokretač*, *polagač*).

Ako se, međutim, usredotočimo na imenice tvorene sufiksom -ač od svršenih glagolskih osnova, zamijetiti ćemo da među njima ne postoje tri interpretacijske skupine. Imenice izvedene od svršenih osnova tumače se samo kao agen-

¹¹ Kratica za nesvršeni vid je nesvr., a za svršeni svrš.

ti (*potrošač, ponuđač*) ili samo kao instrumenti (*omotač, osigurač, potpasač, naslonjač, upaljač, opasač*). Ovdje je važno uočiti dvije činjenice: 1. imenice izvedene od svršenih osnova nemaju dvostruku interpretaciju i 2. one se uglavnom odnose na instrumente radnje, tj. izvedenice su od svršenih osnova sa značenjem agenta vrlo rijetke.¹²

Sufiksu -ač semantički je srodan sufiks -er u engleskom jeziku. Imenice sa sufiksom -er također se odnose na agenta ili instrument radnje:

(12) a. baker ‘pekar’

b. opener ‘otvarač’¹³

Autori koji su proučavali sufiks -er u engleskom jeziku također su utvrdili da se tim sufiksom ne mogu tvoriti imenice od neakuzativnih glagola i da se tako tvorene imenice odnose na vanjski argument glagola (Fabb 1988, Rappaport Hovav&Levin 1992, Marantz 2001). Zato se danas izvođenje odglagolskih imenica sufiksom -er smatra jednim od testova neakuzativnosti glagola (Levin&Rappaport Hovav 1995)¹⁴, što smo vidjeli da vrijedi i za hrvatski jezik.

Na temelju je dosada izloženoga jasno da za valjan strukturni opis imenica na -ač treba uzeti u obzir tri činjenice:

1. nemogućnost tvorbe imenica na -ač od neakuzativnih glagola, tj. obvezna prisutnost vanjskog argumenta temeljnog glagola u njihovoj strukturi,
2. prisutnost vidskih oznaka u strukturi imenica na -ač,
3. mogućnost dvostruke interpretacije imenica na -ač.

U skladu s načelima distributivne morfologije (Halle&Marantz 1992, Halle& Marantz 1994, Marantz 1997, 2001), koja je teorijski temelj predložene analize, smatrat ćemo da kategorija koju tradicionalno nazivamo imenicom nastaje operacijom *spoji* apstraktnog korijena i imenskih funkcionalnih katego-

¹² U detaljno razmatranje ovih dviju činjenica neće se ulaziti u okviru ovoga rada.

¹³ Mogućnost imenica na -er u engleskom jeziku da budu interpretirane kao agenti ili kao instrumenti radnje tvrde Rappaport Hovav & Levin (1992) ovisi o prisutnosti dopuna. U skladu s razlikom koju je utemeljila J. Grimshaw (1990), tvrde da engleske imenice na -er mogu biti događajne i nedogađajne. Događajne imenice na -er, kao i sve ostale događajne imenice nasljeđuju dopunsku strukturu, a prisutnost dopuna uvjetuje interpretaciju imenice kao agenta. To jest, prema njihovoj analizi prisutnost će dopune uvjetovati da imenicu prepoznamo kao agenta u slučaju da se radi o imenici izvedenoj od glagola koji može imati agentni ili instrumentni vanjski argument. Prema mojem mišljenju, to ne vrijedi za hrvatski jezik: prisutnost dopune može odrediti značenje ove imenice kao agenta ili instrumenta, ali se nikako ne može tvrditi da će imenica bez dopune biti interpretirana kao instrument radnje.

¹⁴ *In contrast, -er nominals refer to the S-Structure subjects of unergatives and transitives but not to those of unaccusative and passive verbs.* (Levin & Rappaport Hovav 1995:11)

rija.¹⁵ Prema takvom pristupu imenica je rezultat spajanja kategorijski neodređenog korijena s imenskim funkcionalnim kategorijama, dok je glagol rezultat spajanja kategorijski neodređenog korijena s glagolskim funkcionalnim kategorijama. Stoga se svaka imenica u hrvatskome, kao i u svakom drugom jeziku, sastoji od apstraktnog korijena (L)¹⁶ i imenskih funkcionalnih kategorija. Kao i Progovac (1995), Leko (1995), Kuna (2003) pretpostavit ćemo da u hrvatskome imenička struktura obuhvaća barem sljedeće funkcionalne kategorije: DP, NumP i PossP. Međutim, kod imenica na -ač uz imenske pretpostavit ćemo i postojanje glagolskih funkcionalnih kategorija u njihovoj strukturi, na što upućuju prisutnost vanjskog argumenta glagola te vidske oznake. Prema Alexiadou (2001) i Marantz (2001) prisutnost glagolskih funkcionalnih kategorija uz imenske definira tzv. *događajne imenice*,¹⁷ tj. događajne se imenice razlikuju od svih ostalih imenica prema prisutnosti glagolskih funkcionalnih uz imenske funkcionalne kategorije u njihovoj strukturi. Agentivne imenice (imenice za vršitelje radnje) nisu događajne imenice, ali se unutar generativnih pristupa imenicama uobičajeno smatra da su agentivne imenice, među koje spadaju i hrvatske imenice na -ač srodne tzv. događajnim ili procesnim imenicama.¹⁸ Jezični dokazi u hrvatskome, kao i analize agentivnih imenica u drugim jezicima, ukazali su na to da kod imenica na -ač uz imenske treba pretpostaviti i glagolske funkcionalne kategorije.

Pretpostavit će se da u strukturi imenica na -ač postoje sljedeće glagolske funkcionalne kategorije: vP – PerfP – AspP. Te iste kategorije dovoljne su i za opis glagola i glagolskog vida u hrvatskom jeziku.

Za postojanje malog *v*, glave lakog glagola u strukturi tih imenica postoje nedvojbeni dokazi: nemogućnost tvorbe imenica na -ač od nekauzativnih glagola, tj. prisutnost vanjskog argumenta glagola u strukturi tih imenica. Pris-

¹⁵ Različiti autori pretpostavljaju različite imenske funkcionalne kategorije unutar imenskog funkcionalnog sloja. Uobičajeno je pretpostaviti barem neke od ovih funkcionalnih kategorija: DP, NumP, PossP, katkada GenP, funkcionalna kategorija u vezi s pridjevima, KP, QP, itd. (Alexiadou 2001, Bernstein 2003, Longobardi 2003).

¹⁶ Apstraktni se korijen u teoriji distributivne morfologije bilježi na tri načina: L, √ ili jednostavno imenicom *Korijen (Root)*.

¹⁷ Naziv događajne imenice potječe od engleskog naziva *event nominals* ili *complex event nominals*, koji je uvela Grimshaw (1990). Tradicionalno se dio događajnih imenica (ili sve) nazivaju procesnim imenicama. Tipični su predstavnici te skupine imenica u hrvatskom jeziku glagolske imenice sa sufiksom -nje.

¹⁸ Rappaport & Levin (1992), kao što je već navedeno predložile su da tzv. agentivne imenice u svojoj strukturi sadrže događajni argument, tj. događajno mjesto te su smatrale, slijedeći J. Grimshaw, da imenice na -er u engleskom jeziku nasljeđuju argumentnu strukturu u istom smislu kao i složene događajne imenice (procesne imenice)

tnost vanjskog argumenta glagola povezuje se s postojanjem vP, vanjskim slojem glagolske skupine u nekoj strukturi, tj. preciznije, vanjski argumenti glagola ostvaruju se na položaju specifikatora lakog glagola (SpecvP), a sadržaj takvog v je između ostalog i agentivnost (Chomsky (1995, 2000), Arad (1999), Alexiadou (2001)).

Kategorije PerfP i AspP motivirane su morfološkim oznakama vida. Za opis glagolskog vida u hrvatskom jeziku također je potrebno pretpostaviti sljedeće kategorije: vP, PerfP i AspP (Birtić 2004), a iste su kategorije prisutne i u strukturi imenica na -ač. Opravdanost i poredak tih vidskih glava dokazan je unutarnjim ustrojem glagola u hrvatskom jeziku. Ovdje se nećemo detaljno baviti opisom vida kod glagola u hrvatskom jeziku,¹⁹ ali treba napomenuti da su temeljem pretpostavljenog opisa imperfektivizacija i perfektivizacija sintaktički procesi s pomoću kojih se korijenima dodaju morfosintaktička obilježja vida na razini sintakse. Fonološki se ostvaraj tih obilježja zbiva kasnije u fonološkoj sastavnici u skladu s pretpostavkama distributivne morfologije.²⁰ U skladu s takvim pogledom na vid ne postoji niti jedan korijen koji je inherentno perfektivan ili imperfektivan.²¹ Naš opis sadrži pretpostavku da je i laki glagol (v) vidska glava, tj. posjeduje vidska obilježja. Laki glagol (v) može dolaziti iz inventara univerzalne gramatike kao imperfektivan ili kao neodređen s obzirom na vid. Aspektna glava (Asp) može imati obilježja svršenosti i nesvršenosti, dok je glava Perf inherentno perfektivna te je njezin ostvaraj na razini fonologije prefiks.

Što se tiče dvostruke interpretacije imenica na -ač (agentna i instrumentna) već je prije uočeno da i agenti i instrumenti mogu biti vanjski argumenti glagola te da su imenice s tim tematskim ulogama zamjenjive na istim sintaktičkim položajima. Te se dvije tematske uloge katkada svode pod jednu koja se naziva uzročnikom radnje (*causer*). Zamjenjivost je tih tematskih uloga (agenta i instrumenta) na rečeničnoj razini u hrvatskom jeziku opisana u Mihaljević (2002), gdje su međusobno zamjenjivi subjekti s tematskom ulogom instrumenta ili agenta istih glagola opisani kao argumenti generirani u dvije susljedne v fraze ili u dva specifikatora iste vP²². U ovom će se radu preuzeti analiza

¹⁹ Više o tome može se pročitati u mojoj disertaciji: Birtić, M. (2004) *Argumentna struktura imenskih riječi*, Filozofski fakultet u Zagrebu.

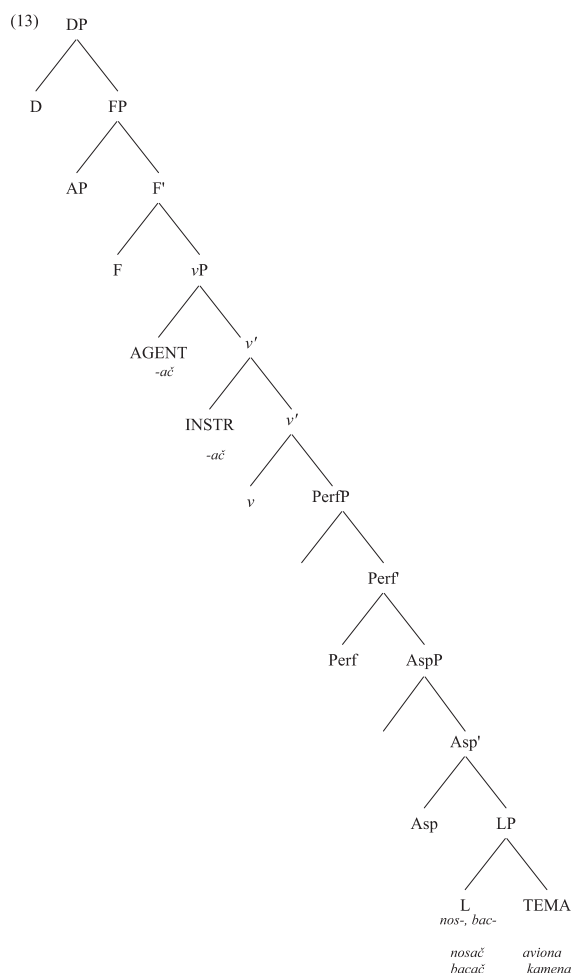
²⁰ Iz više razloga pretpostavit ćemo da je vid rezultat sintaktičkog spajanja apstraktnog korijena s određenom funkcionalnom kategorijom (tj. morfosintaktičkim obilježjem), što tvrde mnogi autori, među ostalima Fowler (1996) za ruski jezik.

²¹ O čemu se svakako može ozbiljno raspravljati.

²² ...Oba pretpostavljaju da su tematske uloge agent i instrument djelomice komplementarne i da je njihovo pridruživanje fakultativno (Mihaljević 2002)

iz Mihaljević (2002), prema kojoj su instrument i agent generirani u dva specifikatora istog lakog glagola. Budući da prema načelima distributivne morfologije tvorba nije različita od sintakse, a iste su glave prisutne na razini sintakse i tvorbe (svako sastavljanje je sintaktičko)²³, pretpostavit će se dvostruki specifikator lakog glagola *v* i u strukturi imenica na -ač. Stoga konačna unutarnja struktura imenica na -ač izgleda kao na prikazu (13):

Svakako ne treba zaboraviti da gornji prikaz nije stvaran jer navedeni mor-

²³ All composition is syntactic; the internal structure of words is created by the same mechanisms of construction as the internal structure of sentences. (Marantz 2001:8)

femi (*nos-*, *bac-* i *-(a)č*) nisu prisutni na razini sintakse (apstraktni korijeni i njihova obilježja dobivaju svoj fonološki ostvaraj tek u fonološkoj sastavnici čiji su dio i morfološke operacije), već je ovakav prikaz predložen samo zbog veće razumljivosti.

Prema strukturnom opisu pod brojem (13) svakoj je imenici, u skladu sa suvremenim pristupima imenicama, nadređena glava D, a kategorija F stoji umjesto Num i Poss kategorija, te ostalih funkcionalnih kategorija za koje se može utvrditi da ih je potrebno pretpostaviti u funkcionalnom sloju imenica u hrvatskom jeziku. Neke od tih kategorija sadrže pridjeve (AP). Agentivne imenice na -ač, osim uobičajenih imenskih kategorija sadrže i glagolske kategorije (vP, PerfP, AspP) koje su odgovorne za agentivnu interpretaciju, vidska obilježja i ostala semantička i sintaktička glagolska svojstva prisutna kod tih imenica. Instrument i agent ostvaruju se u dva različita specifikatora lakog glagola prema opisu u Mihaljević (2002). Imenica sa semantičkom ulogom teme dopuna je korijenu. Prema takvom konfiguracijskom pristupu, tematske uloge vezane su uz određene sintaktičke položaje.

Ovaj opis ne sadrži jedinicu preobrazbe koja poimeničuje korijen već slijedi analizu iz Alexiadou (2001) u kojoj ne postoje posebne glave *n* i *V* zadužene za pretvaranje korijena u imenicu ili u glagol. U njezinu su opisu imenica ili glagol rezultat samog spajanja korijena s čvorovima D ili *v*. S jedne strane, imenica jest imenica po svojim svojstvima kao što su slaganje, broj ili referencijalnost, što se katkada izražava pretpostavljanjem funkcionalnih kategorija broja, slaganja i determinatora (Num, Agr i D) u njihovoj strukturi. S druge strane, ako u jeziku postoji određeni morfem kojemu je funkcija samo oglagoljavanje pojedinog korijena, ta se činjenica može smatrati dokazom za pretpostavku jedinice preobrazbe. Međutim, čini se da su u hrvatskome, kao i u nekim drugim jezicima, morfemi koji se smatraju sufixima za tvorbu glagola često i aspektni sufixi (*-a*, dio *-va*, *-nu*).

Zaključno se može tvrditi da je istraživanje imenica na -ač otkrilo postojanje neakuzativnih glagola u hrvatskom jeziku te tako potvrdilo moguću univerzalnost takve podjele glagola, tj. sintaktičkog svojstva neakuzativnosti. Isto je tako pokazano da tvorba imenica na -ač može biti relevantan test neakuzativnosti u hrvatskome, kao što je tvorba imenica na -er test neakuzativnosti u engleskom jeziku. Nemogućnost tvorbe imenica na -ač od neakuzativnih glagola upućuje na postojanje glave lakog glagola (*v*), a ostali jezični dokazi uputili su na prisutnost drugih glagolskih funkcionalnih kategorija u imenskoj strukturi. Postojanje glagolskih funkcionalnih kategorija potvrdilo je pretpostavljenu srodnost između agentivnih i događajnih imenica u lingvističkoj literaturi (Alexia-

dou 2001, Rappaport Hovav & Levin 1992). Pretpostavka o istovjetnosti funkcionalnih glava na rečeničnoj i rječnoj razini (u strukturi imenica na -ač pretpostavljaju se iste funkcionalne kategorije koje se nalaze u rečeničnoj strukturi) u skladu je s načelima distributivne morfologije, prema kojoj ne postoji razlikovanje procesa i operacija na razini sintakse i tvorbe riječi.

Literatura:

- ALEXIADOU, ARTEMIS 2001. *Functional Structure in Nominals*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- ALJOVIĆ, NADIRA 1999. *Unaccusativity and aspect in SerBoCroatian*, rukopis (Proceedings of the 8th ConSOLE Conference, Vienna, 1999), 1–15.
- ARAD, MAYA 1999. On “Little v”. *MIT Working Papers in Linguistics* 33, 1–25, Papers on Morphology and Syntax.
- BABIĆ, STJEPAN 1991. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Globus.
- BERNSTEIN, JUDY 2003. The DP Hypothesis: Identifying Clausal Properties in the Nominal Domain u *The Handbook of Contemporary Syntactic Theory*, izd. M. Baltin, C. Collins, Oxford: Blackwell, 536–561.
- BIRTIĆ, MATEA 2004. *Argumentna struktura imenskih riječi*, doktorska disertacija, rukopis. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- BURZIO, LUIGI 1986. *Italian Syntax*. Dordrecht: Kluwer Academic Publisher, D. Reidel Publishing Company.
- CHOMSKY, NOAM 1995. *The Minimalist Program*. Massachusetts, London, England, Cambridge: The MIT Press.
- CHOMSKY, NOAM 2000. Minimalist Inquiries: The Framework u *Step by Step*, izd. R. Martin, D. Michaels, J. Uriagereka, 89–155.
- FABB, NIGEL 1988. English suffixation is constrained only by selectional restrictions. *Natural Language and Linguistic Theory* 6, 527–539.
- FOWLER, GEORG 1996. An Articulated Theory of Aspect and Prefixation in Slavic. *Formal Approaches to Slavic Linguistics* 3, Michigan Slavic Publications, Ann Arbor, izd. J. Toman, 97–122.
- GRIMSHAW, JANE 1990. *Argument Structure*. Cambridge, Massachusetts, London, England: The MIT Press.
- HALLE, MORRIS; ALEC MARANTZ 1992. Distributed Morphology and the Pieces of Inflection u *The View from Building 20*, Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger, izd. K. Hale i J. Keyser, Cambridge, Massachusetts, London, England: The MIT Pres, 111–176.

- HALLE, MORRIS; ALEC MARANTZ 1994. Some key features of Distributed Morphology. *MIT Working Papers in Linguistics* 21, 275–288.
- HALLE, MORRIS 1997. Distributed Morphology: Impoverishment and Fission. *MIT Working Papers in Linguistics* 30, 425–449.
- KUNA, BRANKO 2003. *Atributni genitiv u hrvatskom standardnom jeziku*, doktorska disertacija, rukopis. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- LEKO, NEDŽAD 1995. *Functional Categories and the Structure of the DP in Bosnian*, rukopis (Proceedings of the First Conference on Formal Approaches to South Slavic Languages, Plodiv 1995), 1–14.
- LEVIN, BETH; MALKA RAPPAPORT HOVAV 1995. *Unaccusativity*. Cambridge, Massachusetts, London, England: The MIT Press.
- LONGOBARDI, GIUSEPPE 2003. *The Structure of DPs: Some Principles, Parameters, and Problems* u *The Handbook of Contemporary Syntactic Theory*. izd. M. Baltin, C. Collins, Oxford: Blackwell, 562–603.
- MARANTZ, ALEC 1997. No Escape from Syntax: Don't Try Morphological Analysis in the Privacy of Your Own Lexicon. *University of Pennsylvania Working Papers* 4/2, 201–225.
- MARANTZ, ALEC 2001. *Words*. Sažetak izlaganja na WCCFL 20, USCL, 2./2001.
- MIHALJEVIĆ, MILAN 2002. Minimalistički opis konstituentne strukture glagolskih skupina. *Riječki filološki dani* 4, 263–276.
- PROGOVAC, LJILJANA 1995. Determiner Phrase in a language without determiners. *University of Venice Working Papers in Linguistics* 5/2, 81–102.
- RAPPAPORT HOVAV, MALKA; BETH LEVIN 1992. ER Nominals: Implications for the Theory of Argument Structure. *Syntax and Semantics* 26, Academic Press, 127–153.
- WILLIAMS, EDWIN 1980. Predication. *Linguistic Inquiry* 11/1, 203–238.

Unaccusativity, morphologically marked aspect and the internal structure of -ač nouns

Summary

The aim of the paper is to present an analysis of Croatian agentive nouns ending in the suffix -ač according to the principles of Distributed Morphology. There are three basic features of -ač nouns which have impact on their internal structure: impossibility of deriving nouns from unaccusative verbs, morphologically marked aspect and the ambiguity between agentive and instrumental interpretation. The analysis presupposes that the phrasal architecture of -ač nouns comprises both nominal and verbal functional projections. My proposal is to assume light verb (*v*), perfective head (Perf) and the aspectual head (Asp) as a part of the verbal functional layer in the nominal structure. These heads are motivated with the constraints on the formation of -ač nouns as well as with the morphological reflexes of verbal categories in their structure. As consequence of the investigation of verbal properties in nominal structure this paper also deals with the question of unaccusativity in Croatian.

Ključne riječi: imenice na -ač, svršenost/nesvršenost, neakuzativnost, agentna/instrumentna interpretacija, distributivna morfologija, imenske i glagolske funkcionalne kategorije.

Key words: nouns with the suffix -ač, imperfective vs. perfective aspect, unaccusativity, agentive/instrumental interpretation, distributed morphology, nominal and verbal functional projections.